

Гуменюк А. В.
канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту
та управління бізнесом
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Для малих підприємств характерний значний потенціал зростання та гнучкість ринкової поведінки, які забезпечують їх розвиток, і в той же час для реалізації цього потенціалу потрібно забезпечити доступ до ресурсів, що дає практичну можливість малим підприємствам здійснювати активну підприємницьку діяльність.

Потенціал малого підприємства залежить від багатьох факторів, таких як технологічне оснащення, професійний рівень підготовленості персоналу, фінансові ресурси, становище на ринку та інше.

Головним завданням потенціалу малого підприємства є відтворення. Не можна не відзначити таку форму прояву відтворювальної здатності виробничого потенціалу, як технічне переозброєння та реконструкція виробництва. Можливості відтворення безпосередньо залежить від ресурсів, якими володіє мале підприємство. До них відносяться:

1. технічні ресурси – виробниче устаткування;
2. матеріальні ресурси – сировина;
3. кадрові ресурси – чисельність та кваліфікація кадрів та ін;
4. інформаційні ресурси – відомості про саму систему та її зовнішнє середовище;
5. фінансові ресурси – величина та використання коштів;
6. управлінські ресурси – методи прийняття рішень, система планування, обліку, контролю тощо.

Економіка України залишається високо монополізованою, оскільки умови податкового законодавства спрямовані більшою мірою на підтримку великого бізнесу, що характеризується дисциплінованістю у виплаті значного обсягу податків та частково надає фінансову допомогу в важливих проектах державного і регіонального значення [2].

Назріла потреба вдосконалення податкового законодавства. Податкова система повинна забезпечувати спрощення, а також стимулювання зростання промислового виробництва.

На розвиток малого бізнесу продовжує впливати і висока вартість оренди нежитлових приміщень, недосконалість діючої адміністративно-дозвільної та контрольної практики щодо малого підприємництва. Більше того, ці причини ускладнюють продовження ефективної діяльності та змушують спрямовувати основні зусилля не так на розширення виробництва, але в боротьбу виживання.

Негативний вплив на розвиток малого бізнесу у сфері матеріального виробництва надають нерозвиненість виробничої інфраструктури, нестача

спеціалізованого обладнання; слабкість інформаційної бази.

Проблемам і перспективам розвитку малого бізнесу в Україні за останній рік уваги стало приділятися навіть більше, ніж у попередні роки. Уряд пропонує в цьому напрямку вирішити стратегічні проблеми розвитку бізнесу шляхом використання інструментів державної підтримки, до яких належать:

- впровадження інвестиційних проектів та програм;
- удосконалення методів кредитної та податкової політики.

Тому для того, щоб досягти поставленої мети, необхідно в найближчі роки провести такі заходи:

- надати посилене сприяння реалізації заходів щодо створення необхідних об'єктів інфраструктури ринку, які будуть орієнтовані на створення та вдосконалення все більшої кількості суб'єктів малого підприємництва;
- реалізувати спеціальні програми підтримки перспективних конкурентоспроможних компаній;
- впровадити сучасні найефективніші фінансові інструменти розвитку бізнесу;
- підтримувати існуючі інститути мікрофінансування, створити найбільш сприятливі умови їхнього існування;
- сформувані інституційні умови для роботи кредитних установ;
- розвивати старі та створювати нові елементи бізнес-інкубаторів, звернути особливу увагу таких структур на інноваційні підприємства сектору малого бізнесу;
- удосконалити нормативну правову базу для того, щоб усунути наявні адміністративні та інші бар'єри для перспективного розвитку малого бізнесу та запобігти появі нових труднощів у даному напрямку;
- реалізувати норми законодавства, що визначають можливість участі малих та середніх суб'єктів підприємництва у державних тендерах.

Щоб створити вищезгадані механізми, уряду необхідно використовувати спеціальні інструменти у вигляді субсидування проектів підтримки малого бізнесу країни.

Загалом у розвиток підприємництва країни є необхідні причини. До них слід віднести вигідне географічне положення, наявність сировинної бази, кваліфікованих кадрів та вільних потужностей. У нинішніх умовах загострилася необхідність вжиття невідкладних заходів щодо соціально-економічної стабілізації у низці районів та міст через значну кількість незайнятих трудових ресурсів. Розширення сфери малого підприємництва є одним із ключових факторів соціально-економічної стабілізації територій. Великий плюс малих підприємств у тому, що вони виявляються більш пристосованими до умов розвитку в кризові періоди, ніж великі підприємства. Великі фірми не настільки чутливі і швидко реагують на будь-які коливання чи зміни економіки. Дрібні підприємства стали своєрідними індикатором загального стану справ економіки. Малий бізнес сприяє створенню робочих місць, технічного прогресу, пом'якшення кризових явищ, повнішого використання природних ресурсів, розвиток конкуренції та структурної

перебудови економіки. Малий бізнес забезпечує необхідну мобільність в умовах ринку, створює глибоку спеціалізацію та кооперацію, без яких немислима його висока ефективність. Він не тільки здатний заповнювати ніші, що утворюються у споживчій сфері, а й порівняно швидко окупатися. Також, розвиток малих підприємств при подоланні кризи створює сприятливі умови для оздоровлення економіки.

Основними напрямками дальшого розвитку малого бізнесу в Україні у найближчій перспективі є [1, с. 186]:

- формування належної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого бізнесу;
- вдосконалення фінансово-кредитної підтримки;
- забезпечення матеріально-технічних та інноваційних умов розвитку;
- інформаційне та кадрове забезпечення бізнесу;
- стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого бізнесу.

Велике значення має здатність малих підприємств розширювати сферу докладання праці, створювати нові можливості не тільки для працевлаштування, а й підприємницької діяльності населення. Підприємці все частіше усвідомлюють необхідність використовувати не лише переваги спеціалізації, особливу атмосферу творчості та зацікавленості, а й можливості, які відкриваються при виробничій кооперації: економія на масштабах, спільні науково-дослідні розробки, розподіл ризику.

Практика вивчення закордонного досвіду показує, що неодмінною умовою успіху у розвитку малого бізнесу є положення про те, що мале підприємництво потребує всебічної та стабільної державної підтримки. Вона здійснюється у різних формах, насамперед шляхом стимулювання виробництва найбільш пріоритетних видів продукції, надання податкових пільг, дотацій пільгового банківського кредитування, розвитку системи страхування, організації матеріально-технічного постачання. Важливу роль відіграють прийняття та виконання законодавства, розробка та реалізація конкретних комплексних програм.

Література:

1. Воронич К.М. Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21. С. 184—189.
2. Швець Г. Сучасні тенденції малого підприємництва в Україні. URL: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2017_10_20